

Projekt Uchwały z dnia 11.01.2023 r.

**Uchwała Nr
Rady Gminy Ciepłowody
z dnia**

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Ciepłowody na 2023 rok.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 40), art. 4¹ ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2021r. poz. 1119 z późn. zm.) oraz art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021r. poz. 2268 z późn. zm.), Rada Gminy Ciepłowody uchwała co następuje:

§ 1. Uchwała się Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2023 rok, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2023 roku.

Wojciech Mrozek
Radca prawny

Uzasadnienie do Uchwały Nr Rady Gminy Ciepłowody z dnia w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Ciepłowody na 2023 r.

Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, zgodnie z art. 4¹ ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2021r. poz. 1119 z późn. zm.) należy do zadań własnych gminy. Zadania są szczegółowo określone w w/w ustawie.

Realizacja zadań, zgodnie z art. 4¹ ust. 2 prowadzona jest poprzez zadania zawarte w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych uchwalanym corocznie przez Radę Gminy. Program jest kontynuacją zadań realizowanych w Gminie Ciepłowody w latach poprzednich.

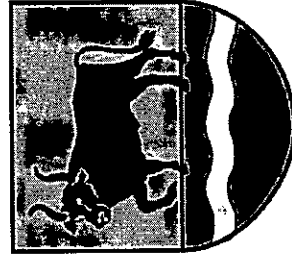
Określa on lokalne propozycje działań w zakresie zadań własnych, obejmujących profilaktykę oraz minimalizację szkód społecznych, wynikających z nadużywania alkoholu.

Program adresowany jest do całej społeczności lokalnej zarówno mieszkańców jak i instytucji zaangażowanych w pracę nad rozwiązywaniem bieżących problemów alkoholowych .

Na realizację zadań są przeznaczone środki uzyskane z tytułu wydawanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, które określa plan finansowy opracowany na dany rok budżetowy.

Wojciech Mrozek
radca prawny

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Ciepłowodzie na 2023 rok

Spis treści

Wstęp.....	2
UZALEŻNIENIA- ZARYS PROBLEMU	5
Podstawy prawne Programu.....	7
DIAGNOZA PROBLEMÓW UZALEŻNIENI NA TERENIE GMINY CIEPŁOWODY.....	10
Skala zjawiska na terenie Gminy Ciepłowody.....	10
Uzależnienia od alkoholu i narkotyków oraz problem uzależnień behawioralnych w opinii społeczności lokalnej.....	18
Zasoby lokalne umożliwiające profilaktykę uzależnień	23
ZADANIA, KIERUNKI DZIAŁAŃ, WSKAŹNIKI I REALIZACJA PROGRAMU.....	24
Zadania Programu	24
Realizacja i monitoring Programu.....	33
Zasady finansowania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	34
Zasady wynagradzania członków GKRPA.....	34

Wstęp

Według raportu Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD)¹ uwzględniającego 52 kraje świata, na mieszkańca Unii Europejskiej przypada średnio 11,3 litra czystego alkoholu. Przynajmniej raz w miesiącu upija się 30% dorosłych w krajach OECD od alkoholu uzależnionych jest 3,7% populacji – ok. 50 mln ludzi.

Jeżeli chodzi o Polskę, to według analiz OECD na jednego Polaka rocznie przypada średnio 11,7 litra czystego alkoholu. To odpowiada mniej więcej 2,4 butelki wina lub 4,5 litra piwa tygodniowo na osobę w wieku 15 lat i więcej. Co najmniej raz w miesiącu upija się 35 proc. dorosłych - oznacza to, że na jedną "okazję" wypijamy ponad 80 proc. butelki wina lub 1,5 litra piwa. W rozróżnieniu na płęć - mężczyźni w naszym kraju spożywają 18,4 litra czystego alkoholu na mieszkańca rocznie, w przypadku kobiet jest to 5,6 litra. Co ciekawe, kobiety o 62 proc. częściej upijają się (w miesiącu), jeśli mają wyższe wykształcenie. Jeżeli zaś chodzi o młodzież, 17 proc. chłopców i 21 proc. dziewcząt w wieku 15 lat co najmniej dwa razy w życiu pilo alkohol. Autorzy raportu podkreślają, że dzieci, które nigdy nie były pijane, mają o 42 proc. większe szanse na dobre wyniki w szkole.

Zażywanie substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież szkolną zbadano także wiosną 2019 r. w ramach międzynarodowego projektu: „European School Survey Project on Alcohol and Drugs” (ESPAD). Audytoryjne badania ankietowe zrealizowano na próbie reprezentatywnej uczniów klas trzecich szkół gimnazjalnych (wiek: 15-16 lat) oraz klas drugich szkół ponadgimnazjalnych (wiek: 17-18 lat) naszego kraju. Celem badania był przede wszystkim pomiar narażenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych, ale także ocena czynników wpływających na rozpowszechnienie, ułokowanych zarówno po stronie popytu na substancje, jak i ich podaży. Jak wynika z raportu, napoje alkoholowe są w naszym kraju najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży. Choć raz w ciągu całego swojego życia pilo 80,0% uczniów z młodszej grupy i 92,8% uczniów z starszej grupy. Picie napojów alkoholowych jest na tyle rozpowszechnione, że w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem pilo 46,7% piętnasto/szesnastolatków

i 76,1% siedemnasto-osiemnastolatków. Najbardziej popularnym napojem alkoholowym wśród całej młodzieży jest piwo, a najmniej – wino. Wysoki odsetek badanych przyznaje

się do przekraczania progów nietrzeźwości. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem, chociaż raz upilo się 11,3% uczniów z młodszej kohorty i 18,8% ze starszej grupy wiekowej. W czasie całego życia ani razu nie upilo się tylko 66,7% uczniów młodszych i 43,4% uczniów starszych².

Ponadto, jak wynika z najnowszego sondażu przeprowadzonego w czerwcu 2021 roku przez Centrum Badańczo-Rozwojowe BioStat@ 22,9% Polaków deklaruje, że ograniczyło lub całkowicie zrezygnowało ze spożywania alkoholu podczas pandemii COVID-19. Równocześnie jednak do picia alkoholu w większych ilościach przynajmniej 10,9% uczestników sondażu. Zmian w zachowaniu dotyczącym picia alkoholu nie zauważyło 48,6% respondentów, natomiast 17,6% nie pije wcale³.

Przez wiele lat uzależnienie kojarzone było jedynie z zażywaniem substancji psychoaktywnych, jednakże coraz częściej kojarzy się ono również z czynnościami. Uzależnienie behawioralne określa także formy zachowań, które nie są związane z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych, ale z wykonywaniem pewnych czynności (hazard, zakupy, granie w gry itp.), a ich specyfiką jest m.in. utrata kontroli nad tymi zachowaniami czy czynnościami.

Formalnie, do grupy tych zaburzeń możemy zaliczyć jedynie zaburzenie uprawiania hazardu, ponieważ od maja 2013 (data opublikowania klasyfikacji DSM-V) występuje ono w klasyfikacji zaburzeń psychicznych Amerykańskiego Towarzystwa Psychiatrycznego.

Nieformalnie zaś za uzależnienie behawioralne należy uznać szereg zachowań, które stanowią przejaw patologii ze względu na intensywność ich podejmowania (i na konsekwencje, jakie ponosi jednostka), a nie sam fakt angażowanie się w nie. Przykładami najczęstszych uzależnień behawioralnych są: zakupizm, fonolizm, hazard, seksolizm, pracoholizm stocholizm oraz zaburzenia odżywiania.

Współczesna wiedza o problematyce uzależnień od substancji oraz uzależnień behawioralnych nakazuje widzenie w nich zagrożenia o charakterze globalnym, które jednakże manifestuje się głównie na poziomie krajowym i lokalnym i właśnie w strukturach krajowych i regionalnych upatruje się coraz powszechniej skutecznym form reakcji na problem uzależnienia od substancji psychoaktywnych.

1 J. Sierosławski, *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 roku*, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii Państwowa Agencja Rozwikływania Problemów Alkoholowych Instytut Psychiatrii i Neurologii, Warszawa 2020.

2 <https://www.biosstat.com/pl/en/wszelkie-proszadrowanie-polakow-podczas-covid-19.php> (data dostępu: 05.03.2022).

Przygotowany Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Ciepłowody na 2023 rok, określa lokalną strategię w zakresie zarówno profilaktyki, jak i redukcji szkód zdrowotnych i społecznych związanych z użytkowaniem substancji psychoaktywnych w społeczności lokalnej. Istotnym elementem niniejszego programu są również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym. Program opracowano zgodnie z wytycznymi Narodowego Programu Zdrowia (NPZ), który jest podstawowym dokumentem polityki zdrowia publicznego wyznaczającym cel strategiczny i cele operacyjne oraz najważniejsze zadania do realizacji na rzecz zwiększenia liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenia społecznych nierówności w tym zakresie. Zadania dotyczące przeciwdziałania uzależnieniom zawarte są w celu operacyjnym Nr 2 NPZ: „Profilaktyka uzależnień”. Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025 wskazuje kilka obszarów aktywności samorządów lokalnych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom. Są to przede wszystkim zadania związane z edukacją i promocją zdrowia, profilaktyką, ale także wspieraniem leczenia, redukcją szkód zdrowotnych oraz rehabilitacją, reintegracją społeczną i zawodową osób uzależnionych. Wszystkie te działania ujęto w niniejszym dokumencie.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Ciepłowody na 2023 rok jest kontynuacją zadań realizowanych w roku ubiegłym. Stanowi spis działań będących jednocześnie zadaniami własnymi gminy w obszarze zagadnień społecznych określonych w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz w ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii. Określa plan działań w zakresie profilaktyki, promocji zdrowia oraz minimalizacji szkód związanych z użytkowaniem i nadużywaniem substancji psychoaktywnych oraz rozwiązywania problemów związanych z uzależnieniem, a także często skorelowaną z nim przemocą w rodzinach. Warto podkreślić, iż uzależnienie od alkoholu czy narkotyków jest chorobą chroniczną, postępującą i potencjalnie śmiertelną. Nie jest możliwe całkowite jej wyleczenie, a jedynie zahamowanie narastania jej objawów i szkód zdrowotnych z nią związanych.

UZALEŻNIENIA- ZARYS PROBLEMU

Uzależnienia towarzyszą człowiekowi od dawna. W dzisiejszym świecie każdy człowiek w mniejszym, lub też w większym stopniu miał styczność z osobami uzależnionymi od alkoholu czy też innego rodzaju substancji psychoaktywnych. Obecnie, jest to nieznacznie istotny problem społeczny, przynoszący niewymierne szkody. Potrzebę przeciwdziałania temu zjawisku oraz pomocy terapeutycznej osobom uzależnionym podnosi się już od wielu lat.

Uzależnienie wiąże się z silną potrzebą, psychicznym przymusem albo zazywania jakiejś substancji albo wykonywania określonej czynności – uzależnienia behawioralne. Bez względu na to, czy będzie to uzależnienie od alkoholu, leków, narkotyków czy też hazardu, zakupów albo seksu, prowadzi do koncentrowania się życia wokół tego, co jest przyczyną uzależnienia. A sama osoba uzależniona będąc ofiarą nalożu cierpi w zasadzie w każdej sferze życia: emocjonalnej, psychicznej, intelektualnej i fizycznej.

Ogólne rozważania odnoszące się do etiologii alkoholizmu i narkomanii ujmowane są w kategoriach:

- makrospołecznych- podłoże stanowią zmiany w życiu społecznym;
- mikrospołecznych- uwarunkowania biologiczne, psychiczne i społeczne poszczególnych jednostek w kontekście uzależnień.

Szkody spowodowane przez alkoholizm czy narkomanie można określić w trzech głównych wymiarach:

- indywidualnym - oddziaływanie negatywne na zdrowie psychiczne i fizyczne osób pijących;
- społecznym - negatywne oddziaływanie na zdrowie psychiczne i fizyczne członków rodziny, przemoc w rodzinie, zakłócenia bezpieczeństwa publicznego, przestępczość, wypadki samochodowe, ubóstwo, bezrobocie itp.;
- ekonomicznym - koszty leczenia, wypadków drogowych, zaangażowania wymiaru sprawiedliwości, systemu pomocy społecznej i ubezpieczeń, leczenia odwykowego, przedwczesnej umieralności, spadku wydajności pracy itp.

Alkoholizm jest chorobą spowodowaną nadużywaniem napojów alkoholowych, natomiast narkomania, to uzależnienie od środków psychoaktywnych takich jak narkotyki, dopalacze. Z uzależnieniami tymi wiązą się zarówno konsekwencje zdrowotne dla uzależnionej osoby, jak również stanowią one problem socjalny i przyczyniają się do występowania zjawisk patologii społecznych. Alkoholizm czy narkomania są ściśle powiązane z występowaniem przestępczości, wypadkami w pracy, wypadkami drogowymi. Nadużywanie alkoholu i/lub narkotyków przez któregoś z rodziców osłabia więzi rodzinne i skutkuje występowaniem dysfunkcji w pełnieniu ról rodzicielskich, a także często jest przyczyną stosowania przemocy domowej.

Uzależnienie nie jest jednak jedynym problemem, jakie może spowodować używanie substancji psychoaktywnych. To również szereg problemów psychicznych i fizycznych, społecznych i gospodarczych. Dlatego istotne jest, aby odpowiednio szybko reagować na zjawiska oceniane, jako szkodliwe i niepożądane, a spowodowane używaniem np. alkoholu lub narkotyków.

Choć może się wydawać, że uzależnienie od czynności jest łagodniejsze niż od substancji psychoaktywnych, to jednak każdy typ uzależnienia jest tak samo groźną chorobą.

Jednym z wielu działań służących ochronie zdrowia, zmierzającym do zapobiegania problemom związanym z uzależnieniami jeszcze zanim te wystąpią, jest profilaktyka. Aby jednak ta przyniosła pożądane rezultaty, musi być prowadzona przede wszystkim w oparciu o programy i działania o potwierdzonej naukowo skuteczności.

Termin profilaktyka uzależnień oznacza świadome działanie nastawione na jednostki lub grupy społeczne mające na celu ograniczenie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych oraz zapobieganie różnorodnym problemom z tym związanym zanim one wystąpią. Profilaktyka uzależnień polega na:

- ✓ eliminowaniu lub redukowaniu wpływu znaczących czynników ryzyka używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych,
- ✓ lub ich osłabianiu/kompensowaniu poprzez wzmacnianie czynników chroniących.

Czynniki ryzyka to wszystkie elementy (warunki środowiska, sytuacje, cechy i zmienne indywidualne) zwiększające ryzyko wystąpienia zachowań problemowych (stanowiących zagrożenie dla prawidłowego rozwoju lub funkcjonowania społecznego) i związanych z nimi szkód. Przez „czynniki chroniące” należy rozumieć wszystkie elementy osłabiające oddziaływanie czynników ryzyka, zwiększające „odporność” jednostki a więc

zmniejszające prawdopodobieństwo wystąpienia zachowań problemowych⁴. Wiedza na temat czynników ryzyka i czynników chroniących stanowi podstawę do opracowywania (i ewaluacji) skutecznych programów i strategii profilaktycznych.

Samorząd lokalny dysponując największą wiedzą o problemach swoich społeczności, może przedsięwziąć środki zaradcze oraz naprawcze adekwatne do problemów. Konsekwencje i szkody związane z używaniem środków odurzających usytuowane są w społecznościach lokalnych, mają swoją specyfikę wyznaczoną przez środowisko lokalne, lokalne problemy

i zasoby, tu mogą być rozpoznane i tu powinny być rozwiązywane. Gmina, na mocy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, stała się podmiotem właściwym do tego, aby zmierzyć się z problemami alkoholowymi występującymi w jej społeczności i podejmować zorganizowane, samodzielnie działania dla lepszego radzenia sobie z nimi.

Podstawy prawne Programu

Podstawowym aktem prawnym regulującym kwestie związane z uzależnieniem od alkoholu jest w Polsce ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119 i 2469 oraz z 2022r. poz. 24, 218, 1700 i 2185) zwana dalej ustawą.

Zgodnie z ustawą „prowadzenie działań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gminy” (art. 4¹ ust.1 ustawy). W szczególności ustawodawca wskazał następujące obszary działań:

- 1) zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- 2) udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;

3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz

⁴ http://www.gazeta.pl/dokumentacja/aktow/nk_termnow_daf (data dostępu: 05.03.2022).

dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;

4) wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;

5) podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;

6) wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Realizacja zadań, o których mowa w ust. 1, jest prowadzona w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii stanowiącego część strategii rozwiązywania problemów społecznych, uchwalanego przez radę gminy, uwzględniającego cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, określone w Narodowym Programie Zdrowia. Elementem gminnego programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym. Gminny program jest realizowany przez ośrodek pomocy społecznej albo centrum usług społecznych, o których mowa w przepisach o pomocy społecznej, lub inną jednostkę wskazaną w tym programie. W celu realizacji gminnego programu wójt może powołać pełnomocnika. Program ten sporządza się na okres nie dłuższy niż 4 lata.

Natomiast zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2469) do zadań własnych gminy należy także przeciwdziałanie narkomanii (art. 10 ustawy). Ustawodawca wskazał w szczególności następujące obszary działań:

- 1) zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem;
- 2) udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej;
- 3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także

działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;

4) wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii;

5) pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

Realizacja powyższych zadań, jest prowadzona w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii.

Program opiera się na także na następujących aktach prawnych, m.in.:

✓ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;

✓ Ustawa z dnia 11 września 2015 roku o zdrowiu publicznym;

✓ Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 roku o działalności leczniczej;

✓ Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;

✓ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;

✓ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych;

✓ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego;

✓ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii to podstawowy dokument polityki społecznej i zdrowia publicznego, który służy realizacji kierunków i celów działań na rzecz poprawy zdrowia, w szczególności w obszarze problemów uzależnień, skierowany do wszystkich mieszkańców Gminy Ciepłowody.

DIAGNOZA PROBLEMÓW UZALEŻNIENIA NA TERENIE GMINY CIEPŁOWODY

Skala zjawiska na terenie Gminy Ciepłowody

Gmina Ciepłowody jest gminą wiejską, położoną w powiecie ząbkowickim, w południowej części Dolnego Śląska, w obrębie Wzgórz Dobrzeńskich, Niemczańskich, Szklarskich i Lipowych. Od północy graniczy z gminami Strzeżin i Kondratowice, a od północno-zachodu, południowego – zachodu i południowego – wschodu z gminami Niemcza, Ząbkowice Śląskie i Ziębice. Na obszarze gminy znajduje się rezerwa przyrody Muszkowicki Las Bukowy chroniący fragment lasu bukowego o cechach zespołu naturalnego, grąd dębowo-grabowy oraz bogatą florę rynną leśnego.

Liczba mieszkańców Gminy Ciepłowody według stanu na dzień 31.12.2022 roku zameldowanych na pobyt stały wynosiła 2 895, w tym 1 423 kobiety oraz 1 472 mężczyzn. W 2022 roku urodziło się 21 dzieci, w tym 6 dziewczynek oraz 15 chłopców. Odnotowano 48 zgonów, w tym 24 kobiety oraz 24 mężczyzn. Tak wysokie statystyki wynikają z faktu, że na terenie Gminy Ciepłowody w miejscowości Tomice znajduje się Rezydencja Seniora. Ze względu na wiek przybývających tam osób w USC odnotowywane są liczniejsze zgony. Gmina Ciepłowody ma ujemny przyrost naturalny.

Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Ciepłowody zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Zębolicach Śl., według stanu na dzień 30 listopada 2022 r., wynosiła 86 osób, w tym 47 stanowiły kobiety oraz 39 mężczyzn. Bezrobocie w porównaniu z rokiem 2021 minimalnie zmalało (liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Gminie, według stanu na dzień 31 grudnia 2021 r., wynosiła 89 osób, w tym 40 stanowiły kobiety oraz 49 mężczyzn).

Ośrodek Pomocy Społecznej w Ciepłowodach jest jednostką organizacyjną Gminy Ciepłowody, realizującą zadania z zakresu pomocy społecznej w formie wsparcia finansowego, usług, pomocy w naturze oraz w postaci pracy socjalnej i poradnictwa specjalistycznego.

W 2022 roku pomoc rodzinom udzielana była głównie z powodu niewydolności opiekunów - wychowawczej, długotrwałej lub ciężkiej choroby, niepełnosprawności, bezrobocia, alkoholizmu. W 2022 roku w Gminie Ciepłowody pomocą społeczną było objętych 44 osób. W roku ocenzy, w stosunku do 2021 roku, łączna liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia wyniosła – 73 (tak znaczna różnica wynika, iż w 2021 r. na terenie gminy

Ciepłowody wystąpiła powódź i 29 osób zostało objętych wsparciem i pomocą (tł. Ośrodka). Natomiast liczba rodzin, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej wyniosła - 36. Natomiast liczba osób korzystających ze świadczeń OPS z powodu uzależnień minimalnie się zmniejszyła w stosunku do roku ubiegłego (2021 rok- 15 osób alkohol, 1 osoba narkomania, 2022 rok- 11 osób alkohol).

W 2022 roku w OPS pracowali:

- ✓ kierownik – cały etat,
- ✓ dwóch pracowników socjalnych – cały etat,
- ✓ referent ds. świadczeń rodzimych, wychowawczych i alimentacyjnych – cały etat,
- ✓ asystent rodziny – ¼ etatu,
- ✓ główny księgowy – cały etat.

W 2022 roku ze świadczeń niepieniężnych oferowanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Ciepłowodach skorzystało 14 osób, natomiast świadczenia pieniężne otrzymało 25 mieszkańców gminy Ciepłowody. Na poziomie lokalnym OPS wykonuje zadania skierowane na wsparcie i poprawę warunków życia mieszkańców Gminy Ciepłowody.

Pracę socjalną w formie poradnictwa objęto wsparciem 15 rodzin. Praca socjalna była prowadzona w oparciu o kontrakty socjalny. Liczba zawartych kontraktów socjalnych 3, liczba osób objęta kontraktami socjalnymi – 3.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Ciepłowody składa się z 6 członków: 2 pracowników OPS, 2 dzielnicowych Rewiru Policji Ciepłowody, pedagoga szkolnego, Kierownik Gminnego Ośrodka Zdrowia. Wszyscy członkowie ukończyli 40 godzinny kurs dla członków gminnych komisji.

Działania GKRP realizowano w oparciu o załącznik do Uchwały Nr 210/XXXVIII/22 Rady Gminy Ciepłowody z dnia 28 marca 2022r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Preциwdziałania Narkomanii, w Gminie Ciepłowody na 2022 rok. W 2022r. Komisja swoje działania rozszerzyła również o uzależnienia behawioralne.

Działania GKRP w 2022 roku:

- ✓ Rozpatrywanie wniosków o leczenie odwykowe.

Tabela 1. Liczba posiedzeń GKRPA.

GKRPA				
	2020 r.	2021 r.	2022 r.	
Posiedzenia GKRPA (ogółem)	6	10	9	
Kontrole punktów sprzedaży	0	0	0	
Postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych	5	2	2	

Częścią działalności GKRPA jest funkcjonowanie punktu konsultacyjnego dla osób mających problem z uzależnieniem od alkoholu, środków psychoaktywnych i uzależnień behawioralnych. Konsultacje odbywały się w pierwszy i ostatni piątek miesiąca w budynku OPS. W punkcie konsultacyjnym jest zatrudniony na podstawie umowy – zlecenie psychoterapeuta. W 2022r. psychoterapeuta zgodnie z podpisaną umową świadczył swoje poradnictwo dwa razy w miesiącu po 1 godzinie. W tym czasie objął pomocom – 5 osób, którzy z pomocy korzystali kilkakrotnie. Byli to zarówno mężczyźni jak i kobiety, w przedziale wiekowym 20-62 lata. Porady dotyczyły:

- motywowania do podjęcia terapii własnej w poradni lub ośrodka,
- zachowania wobec osoby uzależnionej będącej członkiem rodziny lub bliską osobą,
- wskazania możliwości leczenia zarówno ambulatoryjnego, dziennego i stacjonarnego;
- utrzymania abstynencji po zakończeniu terapii.

Działalność edukacyjna i profilaktyczna dzieci i młodzieży była prowadzona w Zespole Szkolno- Przedszkolnym w Ciepłowodach. Z zaplanowanych działań profilaktycznych zrealizowano: Program rekomendowany przez PARPA „Archipeląg Skarbów” skierowany do uczniów klasy VIII, nauczycieli, rodziców. Zakupiono liczne materiały profilaktyczne, np. gadzety, ulotki, alkoholgie, narkogogle, gry profilaktyczne. Udział w Kampanii „Zachowaj Trzeźwy Umysł”.

Na terenie gminy Ciepłowody w 2022 r. prowadzono sprzedaż napoi alkoholowych 10 punktów handlowych (usługowycy). Pomimo spadku ilości mieszkańców gminy ilość

✓ Motywowanie i kierowanie osób nadużywających alkohol do podjęcia leczenia w placówkach stacjonarnych, w Poradni „SANGO” w Ząbkowicach Śląskich,

✓ Przyjmowanie i opiniowanie do realizacji ofert programów profilaktycznych.

✓ Współdziałanie z instytucjami i organizacjami w sprawach profilaktyki i zapobieganiu alkoholizmowi jak: OPS Ciepłowody, Policja, Sąd Rejonowy w Ząbkowicach Śląskich, Prokuratura Rejonowa w Ząbkowicach Śl., Zespół Szkolno - Przedszkolny w Ciepłowodach oraz Ośrodkiem Zdrowia w Ciepłowodach.

✓ Opiniowanie wniosków o wydanie zezwoleń na sprzedaż alkoholu w formie postanowień. Ilość wydanych postanowień w 2022 roku - 2.

✓ Motywowanie i kierowanie osób nadużywających alkohol do podjęcia leczenia w placówkach leczenia odwykowego.

✓ Pokrywanie kosztów szkoleń członków GKRPA i Zespołu Interdyscyplinarnego.

W 2022r. roku odbyło się 9 posiedzeń GKRPA. W 2022 roku wysłano zaproszenia na Komisję 56 osobom. Na zaproszenie stawilo się 5 osób, współpracę podjęło tylko 4 osoby.

GKRPA swoje czynności opiera głównie na wnioskach złożonych przez Zespół Interdyscyplinarny, dzielnicowych policji, pracowników socjalnych, rodziny o przeprowadzenie rozmowy profilaktycznej i podjęcie działań w zakresie uzależnienia z daną osobą czy rodziną. Należy zaznaczyć, aby skutecznie podjąć leczenie odwykowe zależy to głównie od samej osoby zainteresowanej. Dlatego praca z osobami uzależnionymi wymaga ciągłej motywacji i wsparcia. Komisja prowadzi działania zgodnie przepisami prawa traktując indywidualnie każdą osobę którą dotyczy problem uzależnienia i przemocy w rodzinie. Mając to na uwadze GKRPA wykonywała zadania z myślą o jak najlepszym wykorzystaniu środków i sposobów na walkę z alkoholizmem i innymi uzależnieniami dla dobra całej społeczności Gminy. Szczegółowe dane z działalności GKRPA za ostatnie 3 lata przedstawia tabela

spożywanego alkoholu w porównaniu z latami ubiegłymi kształtuje się tak jak w latach ubiegłych.

Liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych dla poszczególnych ich rodzajów:

1. do spożycia poza miejscem sprzedaży – (wg zawartości alkoholu):

- a. do 4,5%: 10
- b. od 4,5% do 18%: 8
- c. powyżej 18%: 9

2. do spożycia w miejscu sprzedaży (wg zawartości alkoholu):

- a. do 4,5%: 6
- b. od 4,5% do 18%: 6
- c. powyżej 18%: 6

W 2022r. udało się przeprowadzić szkolenie dla sprzedawców napoi alkoholowych „Tajemniczy klient”

Przeciwdziałanie narkomanii również należy do zadań własnych Gminy. Program Przeciwdziałania Narkomanii był realizowany przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przy współpracy pedagoga szkolnego, nauczycieli, wychowawców świetlic środowiskowych działających na terenie Gminy.

Wg. Światowej Organizacji Zdrowia alkohol znajduje się na trzecim miejscu wśród czynników ryzyka dla zdrowia ludzi, większe ryzyko niesie palenie tytoniu i nadciśnienie tętnicze. Poniższa tabela zawiera Statystyki Komendy Powiatowej Policji w Ząbkowicach Śląskich dotyczące liczby osób pod wpływem alkoholu, która weszły w konflikt z prawem.

Tabela 2. Przesięstwa/wykroczenia popełnione pod wpływem alkoholu

Przesięstwa/wykroczenia popełnione pod wpływem alkoholu (dane pozyskane od Policji)	Przesięstwa/wykroczenia popełnione pod wpływem alkoholu		
	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości	8	4	7

Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej po użyciu alkoholu	2	2	4
Zakłócanie porządku publicznego	17	15	15
Podjęmowanie czynności zawodowych pod wpływem alkoholu	0	0	0
Liczba wypadków pod wpływem alkoholu	0	0	2
Osoby zatrzymane do wytrzeźwienia ogółem	3	5	6

Nadużywanie/ uzależnienie od alkoholu jednego z członków rodziny sprzyja także pojawieniu się przemocy w tej rodzinie. Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie to tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- ✓ opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- ✓ prowadzenie poradnicwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- ✓ zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- ✓ tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Powyższe zadania realizowano na podstawie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie. W ramach tego programu prowadzono obsługę Zespołu Interdyscyplinarnego.

Celem Zespołu Interdyscyplinarnego jest integrowanie i koordynowanie działań i służb w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności przez diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, podejmowanie działań w środowisku, informowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie i w stosunku do osób stosujących przemoc, rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy. W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele organizacji pozarządowych i instytucji takich jak: Gminy Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja, Gmina Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Prokuratura Rejonowa, kuratorzy sądowi,

pracownicy oświaty i służby zdrowia. W 2020 roku na terenie Gminy Ciepłowodów sporządzono 15 wniosków w związku z procedurą „Niebieska Karta”.

Tabela 3. Procedura „Niebieska Karta”.

W związku z procedurą Niebieskiej Karty sporządzono:			
	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Ogółem wniosków	15	14	21
W tym przez:			
OPS	0	0	0
Policja	15	14	21

Tabela 4 zawiera Statystyki Komendy Powiatowej Policji w Zabkowicach Śląskich dotyczące liczby zdarzeń związanych z przemocą domową. Dane w niej zawarte wskazują, że większość sprawców przemocy domowej znajdowała się pod wpływem alkoholu w momencie interwencji Policji.

Tabela 4. Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową.

	2020r.	2021 r.	2022r.
Liczba interwencji	37	41	70
Dotyczące przemocy w rodzinie	17	5	12
Liczba ofiar przemocy w rodzinie ogółem, w tym:	14	5	12
o Kobiety	11	4	12
o Mężczyźni	2	1	0
o Młodotni do 13 r.ż.	1	0	0
Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu ogółem, w tym:	9	5	10
o Kobiety	3	0	0
o Mężczyźni	6	5	10

Uzależnienia od alkoholu i narkotyków oraz problem uzależnień behawioralnych w opinii społeczności lokalnej

Diagnoza problemów związanych ze spożywaniem alkoholu oraz zżywaniem innych substancji psychoaktywnych została przeprowadzona w ramach Diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych w Gminie Ciepłowod, wykonanej w 2021 roku wśród trzech grup reprezentujących lokalne środowisko:

- pełnoletni mieszkańcy Gminy Ciepłowod (99 osób, w tym 15 mężczyzn oraz 84 kobiety),
- sprzedawcy napojów alkoholowych (27 osób, w tym 23 kobiety oraz 4 mężczyźni),
- dzieci i młodzież szkolna (100 uczniów z klas 4-8 szkoły podstawowej).

Natomiast Diagnoza uzależnień behawioralnych została przeprowadzona w 2022 roku wśród dwóch grup reprezentujących lokalne środowiska:

- pełnoletni mieszkańcy Gminy Ciepłowod (28 osób, z czego 75% stanowiły kobiety, a 25% stanowili mężczyźni);
- dzieci i młodzież szkolna (70 osób, z czego 59% stanowiły dziewczynki, a 41% stanowili chłopcy).

Diagnoza problemów związanych ze spożywaniem alkoholu oraz zżywaniem innych substancji psychoaktywnych:

1. Dorosli mieszkańcy:

- Pierwszą z poruszonych kwestii był wiek inicjacji alkoholowej. Większość ankietowanych deklaruje, że nigdy nie spróbowało alkoholu (51%). 27% osób swój wiek inicjacji alkoholowej wskazało na wiek między 13 a 15 r.ż. Spróbowanie alkoholu po osiągnięciu pełnoletniości zadeklarowało 9% ankietowanych mieszkańców.
- Kolejną kwestią była częstotliwość spożywania alkoholu. 16% respondentów zadeklarowało abstenencję. Największa liczba badanych przyznała, że spożywa alkohol raz w tygodniu (35%) oraz kilka razy w miesiącu (23%). 3% osób przyznało się do codziennego spożywania alkoholu.
- Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu ważne są także jego ilości. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

- Badani deklaruwali najczęściej, że spożywają jednorazowo 1-2 (31%) oraz 3-4 porcje alkoholu (3-4%). 52% osób zadeklarowało ilości rzędu 7 - 9 porcji, a 15% ilości rzędu 5 - 6 porcji. 16% badanych przyznało, że nie pije. W związku z powyższym, należy uznać, że mieszkańcy gminy Ciepłowod odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o wysokim poziomie ryzyka. Mieszkańcy gminy piją często, jednorazowo spożywając stosunkowo duże ilości alkoholu.

- 14% mieszkańców gminy Ciepłowod uważa, że w okolicy znajdują się zbyt mała liczba punktów, w których można kupić alkohol. Jednocześnie 71% respondentów deklaruje, że na terenie gminy jest ich odpowiednia liczba, a również dla 15% ankietowanych punktów sprzedających alkohol jest za dużo.

- Zachowania związane z picciem alkoholu są w dużej mierze zależne od postaw, czyli chociażby wiedzy na temat szkodliwego działania alkoholu, emocji i motywacji, które towarzyszą jego spożywaniu. Pierwsze z pytań w tej części dotyczyło m.in., jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwne, winne) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce). Wyniki świadczą o tym, że to błędne przekonanie jest rozpowszechnione wśród dorosłej społeczności gminy Ciepłowod, ponieważ łącznie aż 67% mieszkańców udzieliło twierdzącej odpowiedzi. Kolejne pytanie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. łącznie 54% mieszkańców uważa, że należy lub raczej należy ograniczyć dostęp do napojów alkoholowych bądź kontrolować jego sprzedaż. Jednocześnie, łącznie 50% respondentów ocenia osoby pijące alkohol jako zagrożące bezpieczeństwu w środowisku lokalnym. łącznie 41% respondentów przychyliła się do stwierdzenia, że osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach. Załedwie 53% respondentów uważa, że kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie nawet niewielkich ilości alkoholu. 66% badanych twierdzi, że alkohol nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych. łącznie 58% badanych mieszkańców nie zgadza się z tym, aby prowadzić samochód po spożyciu nawet niewielkich ilości alkoholu.

- Zapytaliśmy również mieszkańców gminy Ciepłowod, czy wiedzą, gdzie może otrzymać pomoc osoba uzależniona od alkoholu, 5% ankietowanych posiada taką wiedzę. Wśród wymienianych odpowiedzi pojawiała się grupa AA.

- 25% badanych zna co najmniej jedną osobę zżywającą narkotyki lub dopalacze. Natomiast 75% badanych twierdzi, że nie ma w swoim otoczeniu osób przyjmujących substancje odurzające.

- Wśród najczęściej stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazły się marihuana i haszysz, dopalacze oraz amfetamina. 24% badanych twierdzi, że w ich otoczeniu nie ma osób przyjmujących substancje odurzające.
- 94% respondentów nie wie, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.
- 2. Sprzedawcy napojów alkoholowych:
 - Rozkład deklaracji sprzedaży alkoholu pozwala sądzić, iż sprzedawcy unikiarowanie odpowiedzialnie podchodzą do sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim. W przypadku wątpliwości, co do wieku osoby kupującej alkohol większość badanych deklaruje, że zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek (19%), a 41% robi to często. W opinii 30% sprzedawców próba zakupu przez niepełnoletnich zdarza się najczęściej kilka razy w miesiącu oraz roku (po 15%). Jednak, w zestawieniu tych wyników z opiniami badanych uczniów w szkołach z terenu gminy Ciepłowodów, zalecane jest przeprowadzenie kampanii informacyjnej z zakresu odpowiedzialnej sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych. Sporo uczniów oceniło, że razej i bardzo łatwo jest kupić alkohol (10% uczniów) osobom poniżej 18 roku życia.
- 3. Dzieci i młodzież szkolna:
 - Inicjacje alkoholową ma za sobą 3% uczniów szkół gminy Ciepłowodów.
 - Najczęściej deklarowaną okolicznością inicjacji alkoholowej uczniów jest spotkanie ze znajomymi (66%) oraz impreza lub domówka (33%).
 - Oprócz okoliczności inicjacji ważne było dla nas także to, jak często młodzi ludzie sięgają alkoholem. 33% uczniów wskazało, że spróbowało alkoholu tylko raz, również 33% deklaruje, że pije rzadziej niż raz w miesiącu.
 - W następnej kolejności zapytaliśmy uczniów o rodzaj wypijanego alkoholu. Uczniowie generalnie najczęściej deklarują, że sięgają po wódkę (33%). Równocześnie 66% uczniów klas 4-8 zadeklarowało, że nie spożywa alkoholu regularnie.
 - Kolejnym ważnym pytaniem, na które odpowiadali uczniowie było to dotyczące subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18 roku życia. Pokazane poniżej wyniki wskazują, że 34% uczniów nie wie, czy da się kupić alkohol, gdy nie ma się ukończonych 18 r.ż. Może to sugerować, że ta część uczniów nigdy nie podejmowała próby nabycia alkoholu. Z kolei łącznie 10% uczniów wskazuje, że jest przeciwnie, co oznacza, że mogą oni lub ich rówieśnicy być klientami w punktach ze sprzedażą alkoholu.

- Wyniki badań wskazują, że uczniowie gminy Ciepłowodów nie przejawiają problemów związanych z próbami przyjmowania narkotyków lub dopalaczy.
- Zdecydowana większość uczniów nie wie, czy kupno narkotyków jest łatwe czy trudne, co pozwala wnioskować, że nigdy nie podejmowali próby takiego zakupu. Jednak 1% uczniów uważa, że w ich środowisku łatwo o zakup narkotyków.
- Zbadaliśmy postawy i przekonania uczniów na temat różnych substancji psychoaktywnych. Wyniki zamieszczone są w tabeli poniżej.

Tabela 5. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach SP 4-8.

Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach SP 4-8				
Twierdzenia	Zdecydowanie się zgadzam się	Kaczej się zgadzam się	Kaczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	10%	39%	38%	13%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	8%	43%	35%	14%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	29%	48%	15%	8%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	1%	4%	50%	45%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	2%	4%	67%	27%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	1%	2%	57%	40%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	1%	0%	13%	86%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	54%	45%	1%	0%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	1%	6%	59%	34%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	1%	5%	60%	34%

Diagnoza uzależnień behawioralnych w Gminie Ciepłowodów:

1. Dorosli mieszkańcy:
 - ✓ Większość respondentów deklaruje, że wie czym są uzależnienia behawioralne. Istotnie jest jednak, że 18% wskazało, że nie posiada takiej wiedzy.
 - ✓ Peholenni mieszkańcy Gminy za najczęściej występujące uzależnienie behawioralne w ich środowisku lokalnym uznali siecioholizm. Natomiast najmniej rozpowszechnione uzależnienie behawioralne na terenie Gminy to zdaniem respondentów seksoholizm.
 - ✓ Z przeprowadzonych badań wynika, że znaczna część respondentów nie posiada wiedzy na temat tego, jakie ryzyko dla zdrowia i życia człowieka noszą za sobą niektóre uzależnienia behawioralnych.
 - ✓ Uzależnienie od gier hazardowych jest wśród dorosłych mieszkańców Gminy Ciepłowodów na relatywnie niskim- niespełna 1/3 respondentów grywa w gry hazardowe. Największą popularności mają wśród mieszkańców zdrapki oraz gry liczbowe totalizatora sportowego. Wśród przyczyn podejmowania gier hazardowych dominują motyw finansowe oraz rozrywkowe. Poza tym, prawie wszyscy mieszkańcy mają świadomość, że zbyt częste granie w gry hazardowe prowadzi do uzależnienia, a większość respondentów wie czym jest hazard oraz właściwie definiuje określenie hazardzista.
 - ✓ Problemem w środowisku lokalnym Gminy Ciepłowodów jest uzależnienie od smartfona, komputera i Internetu. Poza tym, już około 1/4 badanych może przejawiać syndrom FOMO.
 - ✓ Nicco ponad 1/5 mieszkańców Gminy Ciepłowodów wskazała, że zdarzają im się niekontrolowane zakupy, po których miewają poczucie winy. Może to oznaczać, że pewna grupa badanych kupuje kompulsywnie.
 - ✓ Większość badanych mieszkańców ma świadomość tego, że można uzależnić się od wykonywania pracy. Jednakże, w sumie 1/4 respondentów wskazała, że nie można uzależnić się od pracy.
2. Uczniowie klas 6-8 szkół podstawowych:

22

- ✓ W subiektywnej opinii tej grupy respondentów najbardziej powszechne w ich otoczeniu jest uzależnienie od smartfona oraz uzależnienie od komputera i internetu. Jako najmniej powszechne zjawisko wskazali uzależnienie od gier hazardowych.
 - ✓ Niepokój budzi ilość czasu spędzanego na korzystaniu z komputera oraz telefonu komórkowego. Uczniowie spędzają dzień w ten sposób nawet powyżej 4 godzinie dziennie. Oznaczać to może, że po zakończonych lekcjach są to ich jedyne formy spędzania czasu. Korzystając z komputera i internetu uczniowie najczęściej poświęcają spędzony przed nim czas na: oglądanie filmów, kontakt ze znajomymi, granie w gry online, słuchanie muzyki oraz naukę.
 - ✓ Zauważalnym problemem wydaje się być skłonność uczniów do korzystania z gier hazardowych- już 27% uczniów ma już doświadczenia z tego typu „rozrywką”. Najbardziej popularne wśród dzieci i młodzieży są zdrapki, gry i zakłady poza internetem oraz gry i zakłady w internecie. Jeżeli chodzi o uczniów z Gminy Ciepłowodów, to wskazywali oni najczęściej, że grają w gry na pieniądze, ponieważ stanowi to dla nich rozrywkę, sposób na nudę oraz lubią towarzyszące grze emocje.
- Zasoby lokalne umożliwiające profilaktykę uzależnień**
- Grupy, instytucje oraz organizacje funkcjonujące na terenie gminy lub obejmujące zasięgiem działania jej mieszkańców, które prowadzą działalność na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii należy zaliczyć do zasobów umożliwiających profilaktykę i terapię uzależnień od substancji odurzających. Wśród tych, które udzielają wsparcia mieszkańcom Gminy Ciepłowodów znajdują się przede wszystkim:
- ✓ Gmina Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
 - ✓ Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
 - ✓ Punkt Konsultacyjny działający przy GKRP;A;
 - ✓ Gminny Ośrodek Zdrowia;
 - ✓ Ośrodek Pomocy Społecznej;
 - ✓ Zespół Szkolno – Przedszkolny;
 - ✓ Organizacje porządkowe,
 - ✓ Placówki kulturalne,
 - ✓ Rewir dzielnicowych Komandy Powiatowej Policji w Zabkowiecach Śląskich.

23

ZADANIA, KIERUNKI DZIAŁAŃ, WSKAŹNIKI I REALIZACJA PROGRAMU

Zadania Programu

W ramach Gminnego Programy Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Ciepłowody na 2023 rok, profilaktyka prowadzona będzie, odpowiednio do stopnia ryzyka, na trzech poziomach:

- profilaktyka uniwersalna - adresowana do całej niezdiagnozowanej populacji i jej podgrup (dzieci, młodzieży, dorosłych, kobiet w ciąży); jej celem jest dostarczenie każdemu wiedzy i umiejętności niezbędnych do zapobiegania problemom;
- profilaktyka selektywna - adresowana do grup zwiększonego ryzyka, które z uwagi na szczególne warunki życiowe, podlegają działaniu licznych czynników ryzyka i są bardziej zagrożone występowaniem problemów i zaburzeń (np. dzieci alkoholików, dzieci z domów dziecka, dzieci adoptowane, młodzież, która „wypadła” ze szkoły, bezdomni itp.) jej celem jest opóźnienie inicjacji w zakresie różnych zachowań ryzykownych; profilaktyka selektywna jest dostosowana do specyficznych potrzeb danej grupy;
- profilaktyka wskazująca - adresowana do tych jednostek z grup ryzyka, u których występują wczesne sygnały problemów i liczne niepokojące zachowania (np. częste wagiary, okresowe upijanie się); jej celem jest ograniczenie czasu trwania dysfunkcji; wymaga indywidualnej diagnozy i polega na redukowaniu czynników ryzyka obecnych w samej jednostce i w jej środowisku (np. rodzinnym); nie jest to jednak terapia.

Realizacja zaplanowanych na kolejnych stronach działań możliwie będzie wyłączone przy zaangażowaniu wszystkich instytucji działających na terenie gminy, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli społeczności lokalnej.

Zadanie 1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem od alkoholu i substancji psychoaktywnych.

Planowane działania:

1. kontynuacja finansowania działalności Punktu Konsultacyjnego działającego przy GKRPA.

Oferta działalności Punktu skierowana jest w szczególności do osób:

- a) będących w kryzysie,
- b) uzależnionych od alkoholu i innych środków psychoaktywnych,
- c) członków rodzin osób uzależnionych,
- d) osób doznających przemocy (ofiar),
- e) osób stosujących przemoc (sprawców).

Zadania Punktu to:

- a) działania informacyjne dotyczące problemów związanych z chorobą alkoholową, uzależnieniem od środków psychoaktywnych oraz możliwościami pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom,
- b) motywowanie do podjęcia terapii zarówno osób uzależnionych jak i osób współuzależnionych,
- c) udostępnianie materiałów edukacyjnych i informacyjnych, udzielanie porad i wsparcia dla członków rodzin z problemem przemocy,
- d) udzielanie wsparcia osobom po zakończeniu leczenia,
2. organizowanie pomocy terapeutycznej w formie programu psychoterapii, edukacji grupowej i indywidualnej prowadzonej przez kompetentne organizacje i osoby fizyczne zajmujące się problemem przeciwdziałania alkoholizmowi narkomanii,
3. prowadzenie działań wobec osób uzależnionych od alkoholu w ramach procedury zobowiązania do leczenia odwykowego,
4. finansowanie nieodpłatnego poradnictwa psychologicznego w OPS,
5. finansowanie kosztów sporządzania opinii przez biegłych w przedmiocie uzależnienia od alkoholu.

Zadanie 2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy uzależnień od alkoholu i substancji psychoaktywnych, pomocy psychospołecznej i prawnej, w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.

Planowane działania :

1. objęcie członków rodzin z problemem alkoholowym lub problemem narkomanii oraz ofiar przemocy w rodzinie bezpłatną pomocą terapeutyczną, psychologiczną i prawną w OPS, Zespole Interdyscyplinarnym oraz GKRRPA,
2. prowadzenie działań interwencyjnych, informacyjnych i doradczych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkotykowych i przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
3. prowadzenie grup wsparcia dla osób współuzależnionych, a także dla ofiar przemocy w rodzinie,
4. stała współpraca z Policją w zakresie procedury „Niebieskiej Karty” i innych działań prewencyjnych dotyczących przemocy w rodzinie.

Zadanie 3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczęszczających w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.

Planowane Działania :

1. współpraca z placówkami oświatowymi w zakresie zintegrowanego systemu uniwersalnej, selektywnej i wskazującej profilaktyki obejmującej dzieci i młodzież, nauczycieli, rodziców oraz inne grupy społeczne mające wpływ na kształtowanie polityki trzeźwościowej na terenie gminy,
2. organizowanie i finansowanie edukacyjnych programów i warsztatów profilaktycznych skierowanych do uczniów szkół na terenie gminy Ciepłowodów, w zakresie profilaktyki uzależnień od substancji oraz uzależnień behawioralnych
3. finansowanie realizacji programów z zakresu profilaktyki uzależnień od substancji oraz uzależnień behawioralnych adresowanych do nauczycieli i rodziców,
4. organizowanie i finansowanie alternatywnych form spędzania wolnego czasu (z programem pracy profilaktycznej) przez dzieci i młodzież,
5. udział w lokalnych i ogólnopolskich akcjach i kampaniach edukacyjnych zakresu profilaktyki uzależnień od substancji oraz uzależnień behawioralnych,

6. promowanie zdrowego stylu życia poprzez dofinansowanie organizacji festynów rodzinnych, szkolnych dni profilaktyki, imprez sportowych i rekreacyjnych dla dzieci, młodzieży dorosłych,
7. zakup materiałów edukacyjnych do prowadzenia zajęć profilaktycznych w szkołach (książki, broszury, ulotki, plakaty, płyty CD),
8. upowszechnianie materiałów edukacyjnych z zakresu profilaktyki uniwersalnej, selektywnej oraz wskazującej,
9. realizacja działań z zakresu profilaktyki rówieśniczej,
10. podnoszenie kompetencji przedstawicieli instytucji zajmujących się udzielaniem pomocy dziecku oraz rodzinie, osobom z problemem uzależnień,
11. prowadzenie gminnej świetlicy środowiskowej (zajęcia opiekuńczo-wychowawcze, socjoterapeutyczne, terapia korekcyjno-kompensacyjna, rozwój zainteresowań, pomoc w nauce),
12. działania na rzecz dożywiania dzieci uczęszczających w zajęciach opiekuńczo-wychowawczych oraz socjoterapeutycznych,
13. działania na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości na drogach,
14. diagnozowanie i monitorowanie stanu problemów alkoholowych i narkomanii na terenie gminy Ciepłowodów.

Zadanie 4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii.

Planowane Działania :

1. współpraca z instytucjami zajmującymi się profilaktyką uzależnień i pomocą osobom uzależnionym,
2. współpraca z Gminnym Ośrodkiem Zdrowia w Ciepłowodach, ZSP w Ciepłowodach,
3. wspieranie stowarzyszeń abstynenckich i trzeźwościowych,
4. współpraca z placówkami służby zdrowia w zakresie leczenia osób uzależnionych,
5. stała współpraca z Poradnią Leczenia Uzależnień.

Zadanie 5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

Planowane Działania :

1. organizowanie szkoleń dla sprzedawców napojów alkoholowych, w tym przeprowadzenie kontrolowanego zakupu alkoholu,
2. prowadzenie kontroli punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych w szczególności podejmowanie działań kontrolnych mających na celu ograniczenie dostępności napojów alkoholowych dla osób powyżej 18 roku życia,
3. występowanie przed Sądem w charakterze oskarżyciela publicznego w stosunku do właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych nieprzeznaczających ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, dotyczących reklamy alkoholu oraz sprzedaży napojów alkoholowych osobom nieletnim lub nietrzeźwym, a także sprzedaży kredyt lub pod zastaw.

Zakres działania poszczególnych podmiotów

Sposób realizacji	Realizator	Wskaźniki realizacji	Źródła finansowania
1.1. Prowadzenie terapii motywującej do zmiany oraz motywowanie do leczenia osób uzależnionych.	GKRPA, Punkt Konsultacyjny	Wg potrzeb	Środki własne gminy
1.2. Działania skierowane do osób utrzymujących abstynencję po leczeniu.	GKRPA, Punkt Konsultacyjny,	Wg potrzeb	Środki własne gminy, Środki innych podmiotów
1.3. Dopuszczenie podmiotów	Centrum Terapii Uzależnień SANGO GKRPA,	Wg potrzeb	Środki własne

lecznicych wykonujących działalność leczniczą w zakresie leczenia uzależnień.	Centrum Terapii Uzależnień SANGO	gminy
2. Zadanie: Udzielanie rodzinom, w których występują problemy uzależnień od alkoholu i substancji psychoaktywnych, pomocy psychosocjalnej w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.		
Sposób realizacji	Realizator	Wskaźniki realizacji
2.1 Działalność placówek wsparcia dziennego (świtlica).	GKRPA, ZSP	Liczba placówek wsparcia dziennego - 1 Liczba osób uczęszczających do placówek - 15
2.2 Działalność Punktu Konsultacyjnego.	GKRPA	Wg potrzeb
2.3 Poradnictwo oraz działania interwencyjne skierowane do dzieci i młodzieży eksperymentującej lub używającej środki psychoaktywne oraz zagrożonej innymi uzależnieniami.	OPS, GKRPA	Wg potrzeb – na bieżąco
2.4 Poradnictwo oraz działania warsztatowe dla rodziców dzieci i młodzieży eksperymentujących lub używających środki psychoaktywne oraz zagrożonych innymi uzależnieniami.	OPS, GKRPA, ZSP,	Wg potrzeb – na bieżąco

2.5 Wspieranie rodzin w przeciwdziałaniu sytuacji kryzysowej (w tym związanej z występowaniem przemocy w rodzinie) oraz realizowanie projektów społecznych i edukacyjnych- w tym praca zespołu ds. interwencji kryzysowej.	GKRPA, OPS, PCPR, Ośrodek Interwencji Kryzysowej	Liczba rodzin, w których weszło procedurę „NK” Liczba spotkań grup roboczych Liczba rodzin, w których prowadzono procedurę „NK” Liczba projektów Liczba uczestników	Środki własne gminy
2.6 Prowadzenie oddziaływań korekcyjno- edukacyjnych dla sprawców przemocy.	PCPR,	Liczba sprawców przemocy korzystających z działań	Środki własne gminy
3 Zadanie: Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalaskcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci iuczestniczących w pozalaskcyjnych programach opiekuńczo wychowawczych i socjoterapeutycznych.			
Sposób realizacji	Realizator	Wskaźniki realizacji	Źródła finansowania
3.1 Realizacja programów, warsztatów oraz akcji profilaktycznych dla dzieci i młodzieży.	GKRPA, ZSP	Warsztaty, programy profilaktyczne rekomendowane przez PARPA, wyjazdy do ZK	Środki własne gminy
3.2 Profilaktyka rówieśnicza	GKRPA, ZSP	Warsztaty rekomendowane przez PARPA	Środki własne gminy

3.3 Organizowanie wypoczynku dla dzieci jako elementu całorocznej profilaktycznej pracy z dziećmi.	GKRPA, Świetlice środowiskowe, ZSP	Wg potrzeb	Środki własne gminy Środki podmiotów wyłonionych w konkursie
3.4 Prowadzenie lokalnych akcji profilaktycznych oraz włączanie się w realizację kampanii ogólnopolskich.	GKRPA, Policja, ZSP, Gminy, Ośrodek Zdrowia	Na bieżąco	Środki własne gminy Środki podmiotów uczestniczących w działaniach
3.5 Działania o charakterze edukacyjnym przeznaczone dla rodziców.	GKRPA, OPS, ZSP	Wg potrzeb	Środki własne gminy
3.6 Działania o charakterze edukacyjnym przeznaczone dla sprzedawców napojów alkoholowych	GKRPA- Punkt konsultacyjny	Liczba osób uczestniczących w działaniach - 11	Środki własne gminy
3.7 Działania na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości na drogach.	GKRPA, Policja	Wg potrzeb	Środki własne gminy
3.8 Podnoszenie kompetencji przedstawicieli instytucji zajmujących się udzielaniem pomocy dziecku, rodzinie, osobom uzależnionym.	OPS, ZSP, PCPR	Formy edukacyjne – Wg potrzeb	Środki własne gminy
3.9 Stwarzanie alternatywnych możliwości spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalaskcyjnych zajęć sportowych jako kontynuacja	ZSP, świetlica środowiskowa	Wg potrzeb	Środki własne gminy

działania profilaktycznych w szkołach.				
3.10 Działania na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych zajęciach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.	Stółwka szkolna ZSP w Ciepłowodach	Liczba dzieci dożywionych - 15	Środki własne gminy	
3.11 Podjęcie działań kontrolnych mających na celu ograniczenie dostępności napojów alkoholowych dla osób poniżej 18 roku życia.	GKRPA	10 punktów sprzedaży	Środki własne gminy	
3.12 Diagnozowanie i monitorowanie stanu problemów alkoholowych i narkomanii na terenie miasta.	GKRPA, ZSP	Na bieżąco	Środki własne gminy	
4 Zadanie : Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii.				
Sposób realizacji	Realizator	Wskaźniki realizacji	Zróżła finansowania	
4.1 Prowadzenie przez niepubliczne podmioty zadań z obszaru przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii	GKRPA, Podmioty wyłonione w konkursie	Wg potrzeb	Środki własne gminy Środki podmiotów wyłonionych w konkursie	
4.2 Wspieranie różnorodnych form samopomocy np. grup AA	GKRPA, Podmioty wyłonione w konkursie	Na bieżąco	Środki własne gminy. Środki podmiotów wyłonionych w konkursie	

				konkursie
5 Zadanie: Podjęcie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.				
Sposób realizacji	Realizator	Wskaźniki realizacji	Zróżła finansowania	
5.1 Prowadzenie kontroli/monitoringu punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży i poza miejscem sprzedaży.	GKRPA,	Liczba kontroli	Środki własne gminy	
5.2 Podjęcie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13 ¹ i 15 ustawy;	GKRPA, Policja	Liczba interwencji	Środki własne gminy	
5.3 Występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;	GKRPA	Liczba spraw	Środki własne gminy	
5.4. Inne działania podejmowane w zakresie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.	GKRPA	Liczba działań	Środki własne gminy	

Realizacja i monitoring Programu

Zadania Programu będą realizowane poprzez:

- ✓ Zlecenie zadań innym gminnym jednostkom organizacyjnym – w drodze zniżania dysponenta środków budżetowych;
- ✓ Zakupy i zlecenia zewnętrzne (konkursy ofert, zamówienia publiczne, bez stosowania ustawy prawo zamówień publicznych).

Monitoring programu będzie realizowany poprzez:

- ✓ Realizatorzy Programu składają do koordynatora programu sprawozdanie z realizacji zadań;
- ✓ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych corocznie składa Wójtowi sprawozdanie z prac Komisji;
- ✓ Wójt Gminy sporządza raport z wykonania w danym roku gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii i efektów jego realizacji, który przedkłada radzie gminy w terminie do dnia 30 czerwca roku następującego po roku, którego dotyczy raport;
- ✓ Wójt Gminy sporządza na podstawie ankiety opracowanej przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom informację z realizacji działań podejmowanych w danym roku, które wynikają z gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, i przesyła ją do Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom w terminie do dnia 15 kwietnia roku następującego po roku, którego dotyczy informacja.

Zasady finansowania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

- a) Środki finansowe na realizację zadań Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Ciepłowydy pochodzą z dochodów gminy z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych;
- b) Dysponentem środków jest Wójt Gminy Ciepłowydy;
- c) Zadania wynikające z powyższego programu realizowane będą na bieżąco przez cały okres jego obowiązywania.

Zasady wynagradzania członków GKRP

Za udział w posiedzeniach komisji Przewodniczący Komisji otrzymuje 9% najniższego wynagrodzenia obowiązującego w roku bieżącym.

Za udział w posiedzeniach komisji członek Komisji otrzymuje 7% najniższego wynagrodzenia obowiązującego w roku bieżącym.

Podstawą wypłaty wynagrodzenia jest udział w posiedzeniu komisji (co najmniej raz w miesiącu według listy obecności stanowiącej załącznik do protokołu). Z wynagrodzenia zostanie potrącona zaliczka podatku dochodowego od osób fizycznych i składka na ubezpieczenie zdrowotne.